

Jacobskruiskruid bloeit 25 juli uitbundig

► Verwarring mogelijk bij Sint-Jacobsvlinder en Sint-Jansvlinder

HOOGEVEEN - Het is nog geen 25 juli, naamdag van apostel Jacobus de Meerdere, maar Jacobskruiskruid staat allang in volle bloei.

Hero Moorlag

Sint Jacobus bevestigde een schelp als sluiting op zijn mantel. Shell gebruikt deze schelp als logo en mensen die de tocht naar Santiago de Compostella hebben gelopen, kennen de schelp als geen ander. De hele route wordt vanaf de Pyreneeën met deze schelp aangegeven. Wie doorloopt naar Kaap Finisterre vindt de schelp, grote mantel genoemd, aan het strand van de Atlantische Oceaan. Jacobskruiskruid is naar Sint Jacobus genoemd. Bij paardenliehebbers staat het kruid slecht bekend. De hele plant is giftig door alkaloiden die de lever van grazers ernstig kunnen beschadigen. Het vee mijdt de plant, maar bij droogte of 'verpakt' in hooi wordt de kans groter dat dit kruiskruid wordt gegeten. De zebrarupsen van de

Sint-Jacobsvlinder trekken zich niets van het gif aan. Integendeel, het gif beschermt de rupsen tegen vijanden.

De verwarring is begrijpelijk: Jacobskruiskruid, Sint-Jacobsvlinder, Sint-Janskruid, Sint-Jansvlinder. Het Sint-Janskruid behoort tot de hertschoofamilie en bloeit van oorsprong na 24 juni, naamdag van Sint Jan, Johannes de Doper Geboorte. Dan plukte men in de vroege ochtend bloemen en bladeren van dit geneeskraftig kruid. Sint-Janskruid is een echt zonnekruid dat veel olie bevat, opgeslagen in bladklieren. De Sint-Jansvlinder leeft niet op Sint-Janskruid, maar op rolklaver en andere vlinderbloemigen. Het is een zwarte vlinder met blauwe metaalglans en knalrode stippen, vandaar de bijnaam bloeddropje. De vlinder vliegt na Sint Jan, 24 ju-

Zebrarupsen van Sint-Jacobsvlinder.

Hero Moorlag ©

Sint-Jacobsvlinder.

Hero Moorlag ©

ni. Door klimaatverandering tegenwoordig eerder en dat geldt ook voor de Sint-Jacobsvlinder die eind mei al vloog. Je ziet een zwarte vlinder zonder metaalglans en een lange rode streep op de voorvleugels. De rupsen leven massaal op Jacobskruiskruid. Ze zijn direct te herkennen aan de zebratekening van oranjegele en zwarte banden. Het zijn deze rupsen die zich niets aantrekken van het gif in Jacobskruiskruid. Ze slaan het gif op en vogels weten dat ze van deze rupsen moeten afblijven. De vlinders die uit de poppen komen zijn eveneens giftig. Een natuurlijke bescherming tegen belagers.

Dagactieve nachtvlinders

Op het moment kom je ze overal tegen. Rond de vijvers in het Steenbergerpark in Hoogeveen, de stadsrandzone Oude Kene of elders waar water is of rolklaver en

Jacobskruiskruid bloeien. Dagactieve nachtvlinders. Ze peuten 's nachts nectar uit bloemen en leggen hun eitjes op hun waardplanten, maar zijn overdag ook actief. Op deze plekken vind je de bruine daguil, de prachtig gemarmerde waterleliemot, parelmoermot en tientallen grasmotten.

Sint-Jansvlinder en Sint-Jacobsvlinder zijn ook dagactieve nachtvlinders. Let op hun antennes. Ze hebben niet dat dunne draadje met aan het einde een knopje, zoals bij uitgesproken dagvlinders als witjes, atalanta en dagpauwoog. De sprieten zijn platter en breder. Onmiskenbaar blijft de tekening op de vleugels: rode stippen bij de Sint-Jansvlinder (bloeddropje) en lange rode strepen bij de Sint-Jacobsvlinder. Ze zijn er nu veel in alle natuurgebieden en in bermen waar hun waardplanten bloeien.

Kamsalamanders profiteren van gegraven drinkpoelen

Wie ooit een Kamsalamander heeft gezien, zal dat nooit vergeten. De mannetjes hebben in de voortplantingstijd een indrukwekkende getande kam op hun rug. Het zal overigens niet meevallen om ze waar te nemen. Kamsalamander zijn voornamelijk actief in de avondschemering en 's nachts.

Salamanders hebben een heel dunne huid waardoor ze kunnen ademen. Dat is handig, maar maakt ze ook kwetsbaar. Salamanders zijn afhankelijk van een vochtige omgeving omdat ze anders uitdrogen. Voor alle amfibieën geldt dat ze water nodig hebben om zich voort te planten. 's Winters vertoeven kamsalamanders ondergronds op een vorstvrije plek. Zodra de temperatuur in het voorjaar 's nachts boven de zeven graden komt, trekken ze naar een poel om zich voort te kunnen planten.

Afzet zaadpakketje

Enmaal in het water krijgt het mannetje een fraaie kam op zijn rug. Als de vrouwtjes verschijnen verdedigen de mannetjes onbegroeide plekken op de bodem van een poel. Wanneer hij merkt dat

Mannetje kamsalamander in een Drentse poel.

Geert de Vries ©

een vrouwtje in hem is geïnteresseerd, geeft hij lekkere geurtjes af. Ook wappert hij met zijn staart in haar richting. Met baltsgedrag probeert hij vervolgens te imponeren. Salamanders doen niet aan sex. Het enige lichaamscontact bestaat uit een tikje dat het vrouwtje met haar snuit geeft aan het door haar uitverkoren mannetje. Dit is voor het mannetje genoeg

om een zaadpakketje op de bodem af te zetten. Het vrouwtje stopt dat zaadpakketje met haar achterpoten in haar achterlijf. En dat was het dan. Om te voorkomen dat de eitjes die het vrouwtje legt worden opgegeten, legt ze elk eitje apart tussen een dubbelgebouwen blaadje. Na tien dagen kruipen de larven eruit. Salamanderlarven eten waterdierpjes, zoals water-

vlooiën en muggenlarven. Na drie maanden veranderen de kieuwen in longen en kruipen ze het land op. Als ze 2-3 jaar later geslachtsrijp zijn, keren ze terug naar het water. Een kamsalamander wordt gemiddeld 15 jaar.

De kamsalamander leeft in een kleinschalig cultuurlandschap met veel houtwallen en bosjes. Vooral in het begin van de twintigste eeuw zijn veel drinkpoelen gegraven zodat het vee ook in de zomer voldoende te drinken had. Mede door de komst van zelfdrinkers, dit zijn drinkbakjes waar koeien zelf het water uit oppompen, zijn veel drinkpoelen verdwenen en dus ook kamsalamanders. Deze teruggang heeft geleid tot het aanleggen van honderden poelen in Drenthe. Het Drentse Landschap heeft actief meegewerkt, waardoor in haar natuurterreinen op onder meer de Landgoederen Rheebruggen en De Vledderhof vitale populaties van deze fraaie watersalamander aanwezig zijn.

Sonja van der Meer,
Stichting Het Drentse Landschap